

СИСТЕМА ВПРАВ ЗА КРИТЕРІЄМ «СПЕЦИФІКА СПРИЙНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ В ІНТЕРНЕТІ» У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Складний процес формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами Інтернет-технологій передбачає поступове і систематичне оволодіння ними лінгвістичними знаннями, формування мовних навичок з доведенням до рівня автоматизму, розвиток мовленнєвих умінь, набуття великого персонального комунікативного досвіду, формування особистісних якостей майбутніх філологів як активних суб'єктів навчальної діяльності, котрі саморозвиваються. Домогтися достатньо високого рівня лінгвістичної грамотності, яка є важливою умовою повноцінного формування професійної компетентності майбутніх філологів, в умовах відсутності іншомовного середовища досить складно і для студентів, і для викладача.

Важливим засобом формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами Інтернет-технологій є різноманітні вправи, котрі І. Зимня розглядає як «багаторазове виконання певних дій, або видів діяльності, яке має за мету опанування ними, котре спирається на розуміння цієї мети та спільної програми дій і супроводжується свідомим контролем і коригуванням» [3, с. 108].

Аналіз попередніх досліджень. Це визначення повністю відповідає загальнодидактичному тлумаченню терміну «вправа», котре знайшло синонімічне розуміння в роботах І. Підласого, П. Підкасистого, І. Харламова, Ю. Пасова, С. Шатілова, С. Фоломкіної й ін.

Мета статті полягає в побудові системи вправ із використанням Інтернет-технологій із урахуванням такого критерію, як «специфіка сприйняття інформації в Інтернеті».

Виклад основного матеріалу. Актуальність проблеми створення системи вправ, яка відповідає конкретним цілям і умовам формування професійної компетентності майбутніх філологів, полягає ще й у тому, що практична методика не має у своєму розпорядженні універсальної системи вправ. Успіх навчання може гарантуватися лише раціональною, методично виправданою системою вправ, яка є релевантною у кожному конкретному випадку. Тому вважаємо визначення системи вправ, запропоноване С. Шатіловим, методично найточнішим. Під системою вправ він розуміє «сукупність необхідних типів, видів і різновидів вправ, виконуваних у такій послідовності й у такій кількості, котрі враховують закономірності формування навичок і вмінь у різних видах мовленнєвої діяльності в їх взаємодії і забезпечують максимально високий рівень оволодіння іноземною мовою в заданих умовах» [7, с. 223].

Якщо взяти до уваги той факт, що «система вправ у своїй тенденції є аналогом мовленнєвої діяльності» [4, с. 104], повним аспектним розмаїттям якої належить опанувати майбутнім філологам, то уможлиблюється таке формулювання основних поетапних завдань вправ, котрі утворюють систему [2, с. 108]: 1) одержання певного обсягу знань, формування навичок і вмінь; 2) забезпечення глибшого розуміння виучуваного матеріалу; 3) розвиток здатності використання вивченого матеріалу у практиці природного застосування; 4) розвиток творчих здібностей, особистісних якостей; 5) формування певних цінностей, здібностей здійснювати професійну діяльність.

Діяльнісна сутність вправи розглядається як [2, с. 107]: а) структурна одиниця методичної організації навчального матеріалу (засіб навчання); б) одиниця навчання.

Для створення системи вправ із формування професійної компетенції майбутніх філологів засобами Інтернет-технологій із урахуванням специфіки використання комплексного навчально-методичного матеріалу необхідно виходити з цілей і завдань

навчання. Саме тому основні ознаки добору вправ мають певною мірою відображати ті завдання, які ми реалізуємо.

У зв'язку із цим, за критерієм «специфіка сприйняття інформації в Інтернеті», виокремлюють вправи, спрямовані на: а) сприйняття електронного тексту (тобто швидкочитання); б) структуроване сприйняття інформації; в) антиципацію (здогадування, передбачення) змісту інформації.

Розглянемо докладніше зазначену типологію вправ:

– **Вправи, спрямовані на формування умінь сприйняття інформації з екрана.**

Враховуючи специфіку комплексного навчально-методичного матеріалу, зокрема, роботу майбутніх філологів з інформацією особливо при пошуковому й переглядовому видах читання безпосередньо в мережі, виникає необхідність навчати студентів читання інформації з екрана, тобто вмінням швидкого читання.

М. Четверніна [6, с. 96] у своєму дослідженні зазначає, що швидке читання характеризується такими особливостями: а) переважно зорове сприйняття тексту; б) сприйняття великого обсягу тексту за одиницю часу; в) очі рухаються вертикально зверху вниз по центру сторінки; г) швидке переключення уваги з одного смислового відрізка на інший; д) стійкість і концентрація уваги при читанні; е) залучення інформації, накопиченої читачем раніше; ж) активне використання екстралінгвістичної інформації (шрифтове та кольорове оформлення, символи й умовні позначення, пробіли та розташування рядків на екрані, а також схематична й ілюстративна наочність), яка допомагає охопити зміст тексту цілком.

Прискорення процесу читання уможливорюється в результаті скорочення тривалості фіксації очей і збільшення поля охоплення, усунення промовляння вголос і складового читання, а також регресій.

Для того, щоб навчити майбутніх філологів читати швидко, слід сформувати вміння, пов'язані з розумінням й осмисленням змісту тексту. Ці вміння було розглянуто в роботах І. Толкачової [5] і А. Акішиної [1].

Так, І. Толкачова виокремлює такі вміння, які є необхідними для функціонування переглядового виду читання [5, с. 14]: а) визначити тему тексту; б) виокремити смислові опорні пункти; в) поділити текст на смислові фрагменти, виокремити смислові віхи / тези; г) встановити зв'язок між смисловими віхами; д) визначити головну думку тексту; е) передбачити розвиток думки автора; ж) орієнтуватися у смислового змісті тексту за словами-сигналами; з) опускати маловажливу інформацію в результаті виокремлення головного й передбачення інформації, яка читається.

Для навчання навичок швидкого читання можна запропонувати такі вправи:

1. Швидко перегляньте текст і зазначте слова та словосполучення, котрі стосуються теми
2. Швидко перегляньте текст, після чого спробуйте переказати його зміст.
3. Швидко прочитайте текст, запитання й відповіді до нього (час для читання обмежено). Оберіть із кількох відповідей правильну (у відповідях на запитання наявні розбіжності в деталях).
4. Відновіть текст, визначаючи первісний порядок речень (час для виконання обмежено).

– **Вправи, спрямовані на формування умінь структурованого сприйняття інформації.**

Як відомо, специфіка надання електронної інформації полягає у використанні гіпертекстової технології, коли інформація, наприклад, стаття в електронній газеті, на відміну від її друкованого аналога, представлена не повністю, а міститься у вигляді заголовка з невеликим абзацом, де у стислому вигляді представлено основну тему статті, а для того, щоб ознайомитися зі статтею повністю, слід перейти за допомогою посилання, наприклад, *Read Article (More, Full Text)*. Крім посилання на текстову інформацію, тут може бути посилання й на графічну інформацію, аудіо- та відеофайли. У цьому випадку

можна не лише прочитати Інтернет-статтю, а й викликати аудіо- та відеосупровід інформації, що зацікавила адресата.

Слід зазначити, що нині відсутнє загальновизнане визначення терміна, котрий позначає таке сприйняття інформації у мережі. Технічні фахівці використовують у цьому контексті термін «розподілене сприйняття інформації», психологи, у свою чергу, дотримуються терміна «структуроване сприйняття інформації». У нашому дослідженні ми дотримуватимемося терміна, запропонованого психологами.

Для формування вмінь структурованого сприйняття інформації можна запропонувати такі види завдань:

1. Зайдіть на Інтернет-сайт газети (зазначається Інтернет-адреса) та знайдіть усю інформацію (текстову, графічну, мультимедійну) з теми

2. Перегляньте Інтернет-сайт газети (зазначається Інтернет-адреса й дата опублікування номера) й доберіть інформацію з теми

3. Знайдіть на Інтернет-сайті газети (зазначається Інтернет-адреса й дата опублікування номера) основне інформаційне повідомлення. Скажіть, опис якої події міститься у ньому. Знайдіть у цьому номері іншу інформацію із цього питання.

– **Вправи, спрямовані на формування вмінь антиципації (передбачення) змісту інформації:**

У процесі роботи з інформаційними ресурсами мережі Інтернет майбутнім філологам доводиться переглядати велику кількість інформації, причому як вже зазначалося, інформацію представлено в гіпертекстовому форматі, тому для того, щоб щоразу не переглядати весь матеріал під запропонованим гіперпосиланням, студентам часто доводиться прогнозувати зміст інформації за заголовком і короткою анотацією основного змісту. У цьому аспекті слід формувати вміння антиципації, тобто вміння передбачати, прогнозувати зміст інформації.

Для формування умінь антиципації можна запропонувати такі завдання:

1. Зайдіть на Інтернет-сайт газети (зазначається Інтернет-адреса). Прочитайте заголовок статті й спробуйте припустити, про що йтиметься у статті. Перейдіть за гіперпосиланням і перевірте правильність / неправильність своїх припущень.

2. Зайдіть на Інтернет-сайт газети (зазначається Інтернет-адреса) та знайдіть, орієнтуючись лише за заголовками статей, усю інформацію із теми

Висновки. Запропоновані типи завдань можуть бути представлені як у чистому, так і у змішаному з іншими завданнями варіанті. Творче використання логічно опрацьованого матеріалу з певної теми з різних інформаційних джерел у різноманітних варіантах презентації (друкований текст, електронна версія, усний виклад (доповідь, промова, виступ), відеоролик, інсценування тощо) припускає фактичне знання матеріалу й ретельну підготовку як викладача, так і майбутніх філологів.

Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження вбачаємо у побудові системи вправ із використанням Інтернет-технологій із урахуванням критерію «домінантна роль формованої компетенції» у процесі формування професійної компетентності майбутніх філологів.

Література:

1. Акишина А.А. Учим читать быстро и эффективно: путь к педагогическому мастерству / А.А. Акишина, В.И. Шляхов. – М. : Русский язык, 1991. – 134 с.

2. Аршинова Н. И. Формирование иноязычной лингвистической компетенции студентов вуза с применением средств компьютерных технологий : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Аршинова Наталья Ивановна. – Петрозаводск, 2007. – 189 с.

3. Зимняя И.А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке / И.А. Зимняя. – М. : Просвещение, 1985. – 160 с.

4. Львова С.А. Обучение профессионально-ориентированному иноязычному общению студентов факультета управления (немецкий язык) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Львова Светлана Анатольевна. – С.-Пб., 2006. – 223 с.

5. Толкачева И.П. Методика обучения чтению газет на английском языке. (К проблеме скоростного чтения) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ирина Петровна Толкачева. – М., 1979. – 24 с.
6. Четвернина М.И. Методика обучения учащихся старших классов созданию вторичных иноязычных текстов на материале аутентичной информации Интернета (на материале английского языка) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Четвернина Маргарита Ивановна. – М., 2003. – 209 с.
7. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе / С.Ф. Шатилов. – М. : Просвещение, 1986. – 223 с.

У статті запропоновано систему вправ із використанням Інтернет-технологій із урахуванням критерію «специфіка сприйняття інформації в Інтернеті» у процесі формування професійної компетентності майбутніх філологів.

Ключові слова: *система вправ, професійна компетентність, Інтернет-технології.*

В статье предложена система упражнений с использованием Интернет-технологий с учетом критерия «специфика восприятия информации в Интернете» в процессе формирования профессиональной компетентности будущих филологов.

Ключевые слова: *система упражнений, профессиональная компетентность, Интернет-технологии.*

The system of exercises with the usage of Internet technologies, taking into account the criterion of «the specific character of information perception in the Internet» in the process of formation of future philologists' professional competence is offered in the paper.

Keywords: *exercise, professional competence, Internet technologies.*